

Naschrift op: Clusterabsentie in de plantenbiotechnologie

Wij mogen WUR niet verwijten dat ze zo weinig spin-offs hebben gecreëerd, aldus Vrolijk in ESB 96(4608) in reactie op ons artikel over clusterabsentie in de plantenbiotechnologie in ESB 96(4606). Vrolijk onderschrijft dus dat er op dat terrein weinig spin-offs zijn in de regio Wageningen. We hebben dat willen verklaren en daarbij is WUR niet buiten beschouwing gebleven. Maar de strekking van ons artikel is niet dat WUR ondermaats presteert. Wij hebben laten zien dat de Plant Sciences Group (PSG) deel uitmaakt van een systeem dat specialisering bevordert, met weinig spin-offs als gevolg. WUR voegt zich naar dat systeem, dat is waar. WUR is sterk afhankelijk van inkomsten uit contractonderzoek en dat beperkt de keuzemogelijkheden. We zouden willen dat PSG meer ruimte had voor eigen onderzoek en zich minder hoeft te richten op enkele economisch belangrijke gewassen. Dat zou leiden tot meer spin-offs en dus tot grotere variëteit. Onze redenering is dat spin-offs bijdragen tot clustervorming, en dat een hightech-cluster in de regio Wageningen kan helpen om plantenbiotechnologie te ontsluiten voor andere sectoren dan zaadveredeling. Een cluster ontstaat als bedrijven van elders zich in een gebied vestigen of als nieuwe bedrijven ontstaan. In Wageningen is het eerste gebeurd met voedingsmiddelenbedrijven. Daarmee zeggen we niet dat WUR excelleert op dat gebied. We hebben Food Valley niet onderzocht, maar we hebben wel geconstateerd dat ook hier het aantal universitaire spin-offs klein is. Op het gebied van plantenbiotechnologie is de situatie anders. Daar zijn weinig spin-offs en er zijn weinig bedrijven naar Wageningen gekomen. Dat is niet vreemd, want onderzoek en ontwikkeling in de zaadveredelingssector zijn moeilijk te verplaatsen, zoals Vrolijk ook aangeeft. Plantenbiotechnologie is niet hetzelfde als plantveredeling. Spin-offs van WUR bepalen houdbaarheid van groenten en fruit, stellen in een vroeg stadium plantenziekten vast, en ontwikkelen biologische bestrijdingsmiddelen of toepassingen voor algen en honing. Het betreft kleine bedrijven, maar ze laten zien dat toepassing van plantenbiotechnologie in andere industrieën mogelijk is. Zulke bedrijven hebben baat bij clustervorming.

Clusters zijn er in soorten, maar altijd gaat het om bedrijven die voordeel hebben van elkaars nabijheid. Vroeger werd dat voordeel gezien in termen van schaalvergroting, tegenwoordig wordt innovatie benadrukt (Weterings *et al.*, 2007). In een boek van Snijders (2007), waarvan Vrolijk mede-auteur

is, wordt de varkenssector nog “vleesgeworden veerkracht” genoemd, maar uit de toelichting blijkt dat die veerkracht betrekkelijk is. Hopelijk zal het de Nederlandse tuinbouw beter vergaan, maar vanzelfsprekend is dat niet (Folmer, 1995). Daarom is innovatie nodig en moeten nieuwe producten en toepassingen bijtijds worden gesignaleerd. Spin-offs spelen daarbij een belangrijke rol.

Om uitspraken te doen over het WUR-standpunt inzake intellectuele eigendom kun je je niet beperken tot de perceptie van sommige bedrijven, stelt Vrolijk. Is die perceptie dan niet belangrijk? Is die perceptie onjuist? Wij hebben met spin-offs gesproken en we hebben geen reden om te twijfelen aan hun uitspraken. De opstelling van WUR inzake intellectuele eigendom was weinig coulant. Maar het is altijd goed om feiten te checken, en dus melden we dat WUR een aandeel heeft van zo'n vijftig procent in sommige spin-offs (WUR Jaarverslag 2009). Dat strookt met “de perceptie van sommige bedrijven”. Vrolijk vindt dat wij onvoldoende aandacht besteden aan de internationale oriëntatie van de Nederlandse plantenveredeling en aan de overnames van zaadbedrijven door buitenlandse concerns. Dat verbaast ons want we hebben die onderwerpen behandeld. Anders dan Vrolijk zijn we bezorgd over de gevolgen van die overnames. Vanderhave was ooit een belangrijk zaadveredelingsbedrijf, maar er is weinig over van de vroegere onderzoekscapaciteit. Mogen was een belangrijk biotechnologiebedrijf maar heeft een reeks overnames niet overleefd. Misschien is buitenlandse interesse een bewijs van concurrentiekracht, maar de overnames kunnen ook worden gezien als zetten in een schaakspel van agrochemische concerns. Met als resultaat dat de banden van de betrokken zaadbedrijven met WUR losser worden.

Spin-offs vormen een belangrijke schakel in een proces van kennisvalorisatie, en we hebben ons afgevraagd waarom in Wageningen, ondanks alle investeringen, weinig plantenbiotechnologie bedrijven zijn ontstaan. De vraag is legitiem, het antwoord is helder, en het is zaak om na te denken over de toekomst. Dat heeft meer zin dan discussie over de vraag wie wat te verwijten valt.

LITERATUUR

- Folmer, C. (1995) *Agricultural relationships between Germany and The Netherlands. CPB Research Memorandum*, 122.
- Snijders, H., D. Jacobs en H. Vrolijk (2007) *De economische kracht van agrofood in Nederland*. Den Haag: Stichting Maatschappij en Onderneming.
- Weterings, A., F. van Oort, O. Raspe en T. Verburg (2007) *Clusters en economische groei*. Rotterdam: NAI Uitgevers.

GEERT VISSERS

Onderzoeker aan de Radboud Universiteit Nijmegen

BEN DANKBAAR

Hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.